

ERHVERVSJURA

BENSPÆND FOR KONKURSRYTTERE

KONKURSER: Et nyt sæt regler skal gøre op med personer, der undviger selskabs- og konkurslovgivningen og tørrer gælden efter en konkurs af på kreditorerne. Forslaget fra Konkursrådet indebærer en risiko for, at skyldnerens retssikkerhed ikke tilgodeses tilstrækkeligt.

LARS BO LANGSTED
Professor, Juridisk Institut,
Aalborg Universitet

Så kommer det endelig – forslaget om, at det skal være muligt at forhindre konkursryttere i at stifte nye selskaber. Konkursrådet afgav en betænkning til justitsministeren i sidste måned, og i sidste uge fik vi andre lejlighed til at læse betænkningen og rådets forslag til regler. Det er både spændende og tankevækkende læsning.

I vores nabolande Norge og Sverige har skifteretterne i mange år kunnet udstede konkurskarantæne/næringsforbud, hvis skyldnere har misbrugt selskabs- eller konkurslovgivningen. På den måde kan man forebygge – eller i hvert fald gøre det vanskeligere – at skyldnere bare "smyger" det gamle selskab og dets gæld af sig og starter et nyt selskab til skade for de offentlige kasser – og ikke mindst til skade for leverandører og långivere.

I Norge gives der karantæne i ca. 10 pct. af alle konkurer. I Sverige gives der langt sjældnere næringsforbud, men til gengæld sendes langt flere sager til politiet og anklagemyndigheden, end tilfældet er her i Danmark.

Herhjemme er det en forudsætning, at skyldneren har begået kriminalitet af grovere karakter, før domstolene i forbindelse med straffesagen kan frakende skyldneren retten til at stifte og lede selskaber m.v. Men det er dette system, der nu vil blive foreslået ændret.

At der er så stor forskel på reglerne i de tre lande skyldes, at man bl.a. af historiske og kulturelle grunde er landet på hver sin side af den streg, der skal beskytte skyldneren mod at få lagt voldsomme sanktioner på sig. Sanktioner, der er så voldsomme, at de på mange måder er værre end at blive straffet på normal vis.

Hvis man således fratager

HOVEDPUNKTER

■ Kan skifteretten pålægge en skyldner konkurskarantæne allerede ved deres første konkurs, tillægger man reelt skifteretten en kompetence, som normalt kun tilkommer anklagemyndighed og domstole.

■ For at undgå dette kunne man udforme reglerne, så skyldneren tidligere skulle have været involveret i et antal konkurer.

Det bliver sværere for konkursryttere at slippe tørskoede fra manøvrer, der går ud på at undvige konkurs- og selskabslovgivningen. Rytteren i denne hubertusjagt har så vidt vides ikke overtrådt konkursreglerne. Arkivfoto: Torben Stroyer

en skyldner retten til at stifte nye selskaber – eller drive erhvervsvirksomhed overhovedet – fratager man ikke blot skyldneren, men også dennes familie, deres eksistensgrundlag og skubber dem i værste fald over i det sociale system. Derfor må man stille krav til det grundlag, der skal til, før man skrider til konkurskarantæne. Det er det, der hedder retssikkerhed.

På den anden side trækker en uforstyrret konkursrytter store lidelser med sig i kølvandet. Ikke så få mindre håndværksmestre er således selv gået konkurs efter at have leveret til en konkursrytter, ligesom de offentlige kasser belastes med store uerholdelige fordringer. Det er det, der nødvendiggør muligheden for "forebyggende" indgriben.

Konkursrådet har da også været opmærksom på, at der er mange til dels modstridende hensyn og interesser, der skal tilgodeses, når man udformer reglerne. Det er dog som altid i detaljen, djævelen ligger begravet, og såvel Justitsministeriet som senere Folketinget må da også forventes at være meget interesseret i at få lavet et regelsæt, der sikrer såvel retssikkerheden for den enkelte som samfundets interesse i ikke at blive "offer" for konkursryttere, men som samtidig heller ikke lægger unødige hindringer i

vejen for iværksættere, for hvem et par konkurer i begyndelsen ikke er usædvanlige.

Hovedbestemmelsen i Konkursrådets forslag lyder således:

»Konkurskarantæne kan efter kurators begæring pålægges den, der senere end et år før fristdagen har deltaget i ledelsen af skyldnerens virksomhed, hvis det må antages, at den pågældende på grund af groft uforsvarlig forretningsførelse er uegnet til at deltage i ledelsen af en erhvervsvirksomhed. Stk. 2: Ved afgørelsen skal der lægges vægt på, om det under hensyn til den pågældendes handle måde og omstændighederne i øvrigt er rimeligt at pålægge konkurskarantæne.«

Som det fremgår, er den nøglebetingelse, der skal være opfyldt, for at skifteretten kan idømme en konkurskarantæne, at skyldneren har udvist en »groft uforsvarlig forretningsførelse«. Rådet forestiller sig her, at man skal lægge hovedvægten på, om skyldneren objektivt set har overtrådt bestemmelser i straffeloven, men også andre forhold vil kunne inddrages i vurderingen. Det kan som udgangspunkt være udtryk for en acceptabel balance mellem de mange hensyn, der indgår i en sådan karantæ-

neordning. Man kan imidlertid også se, at rådets tanke er, at skifteretten skal kunne pålægge konkurskarantæne allerede ved den første konkurs, man er involveret i. Det fremgår også, at muligheden ikke blot omfatter tilfælde, hvor skyldneren går konkurs med et selskab med begrænset ansvar, men også hvor der er tale om en personlig konkurs.

Disse to grundlæggende elementer bør efter min opfattelse overvejes meget nøje, inden der udarbejdes et endeligt lovforslag i ministeriet.

For det første er en konkurskarantæne en såkaldt "civilretlig reaktion". Det vil sige, at man ikke bruger straffeprocessens regler og krav til bl.a. bevisbyrde og behandling i øvrigt. Hvis man lader skifteretten på det grundlag, den normalt har, anvende en sanktion, der på mange måder ligner en egentlig straf, allerede den første gang skifteretten stifter bekendtskab med et kedeligt eksemplar af skyldneren, tillægger man reelt skifteretten en kompetence, som normalt kun tilkommer anklagemyndighed og domstole.

For at undgå dette kunne man forestille sig, at man som supplement til kravet om groft uforsvarlig forretningsførelse opstillede et objektivt krav om, at skyld-

neren tidligere skulle have været involveret i et givent antal konkurer. Kun på den måde kunne man være helt sikker på, at den skyldner, man nu har fat i, ikke blot har foretaget sig enkeltstående, forkerte og uforsvarlige handlinger, men er et sådant tilfælde, at der er et væsentligt behov for at beskytte sig imod ham. Lader man muligheden stå åben for, at en enkelt konkurs er nok, risikerer man dels, at skifteretterne anvendes som alternativ til politianmeldelse og straffedom, dels at skyldnerens retssikkerhed ikke tilgodeses tilstrækkeligt.

Er det imidlertid et reelt politisk ønske, at skifteretten allerede ved førstegangskonkurer skal kunne reagere mod en uforsvarlig forretningsførelse, kunne man overveje at operere med en "betinget konkurskarantæne", således at man lod skyldneren forstå, at hvis man mødte ham i skifteretten igen under lignende omstændigheder, ville hammen falde.

Man kender betingede straffedomme, og man kender betingede udvisninger, så hvorfor ikke betingede konkurskarantæner? Det ville være med til at opretholde retssikkerheden, samtidig med at det ville tilgodeses samfundets interesse på rimelig vis.

For det andet må det und-

re, at Konkursrådet foreslår, at reglerne også skal gælde, hvor en erhvervsdrivende går konkurs med en personligt ejet virksomhed. Det, der gør konkursrytteri attraktivt for rytteren og farligt for omgivelserne, er jo netop den begrænsede hæftelse i selskaber – at skyldneren kan efterlade sine kreditorer i det gamle selskab og selv – uberrørt – starte forfra.

Er der derimod tale om en virksomhed med personlig hæftelse, kan kreditorerne jo gå direkte løs på skyldnerens personlige formue, og han "straffes" så at sige på den måde hårdt og meget direkte. Han misbruger i den situation hverken konkurs- eller selskabslovgivningen.

Det er klart, at en skyldner også i en personligt ejet virksomhed kan udvise »groft uforsvarlig forretningsførelse«, men lader man skifteretterne "sanktionere" sådanne tilfælde med en konkurskarantæne, har man i realiteten overladt en straffesag til det civilretlige område. Udover det oplagt betænelige deri vil det også kunne give politiet et påskud for slet ikke at interessere sig for de strafbelagte bestemmelser i regnskabslovgivning m.v. – for det »kan skifteretten klare«.

Alt i alt et udmærket og tiltrængt forslag, der imidlertid kræver en del finpudsning for at blive rigtig godt.